

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

**Joannis Schefferi Argentoratensis De Re Vehiculari
Veterum Libri Duo**

Scheffer, Johannes

Francofurti, 1671

Cap. IV. De Sellis cathedrisque.

urn:nbn:de:hbz:466:1-13156

Cap. IV.

De Sellis cathedrisque.

Sella gestatoria, portatoria. Fertoriū. Sella procurata. Aurelianus expōnitur. Barthius & Chimentelius notantur. Fertulum. Savaro reji-
citur. Sessio bajulatoria Διορ. Alius est à lectica, & que illa diffe-
rentia. Sella alta. Lubinus alijq, notati & juvenalis explicatus. Sel-
la differebant à cathedris. Cathedra mulierum. Sedere inter cathe-
dras. Cathedra longa. Scamna. A Vosso dissensum. Varro explicat-
tur. Gradus & scalæ differunt. Subsellia. In his sedent. Sella femi-
narum mollior. An clausa. Διορ. καλάτερ à quo inventus. Est vi-
rorum. Καλάτερον quid. Quomodo clausa muliebris sella. Suetonij
locus examinatur. Adoperta sella. Sellattriplex. Plinius exponit.
Sella laxior, angustior. Sella num acceperit duos. Sella & sedes dif-
ferunt. Locus Taciti exponit. Lipsius revellitur. Gestantur etiam
qui sunt in curru. Sellula. Sella pellicea, ossea, eborata, argentata.
Lampridius corrigitur. Pellis. Chimentelius notatur. Sella bracte-
ata. Cervicalis sella. Lecticarij, sellarij, cathedrarij. Bini sellam
portant. Lubinus & Gonsalius notantur. Aliquando plures. Hexa-
phoron. Late vehi, quid. Lecticarii donati uxoribus. Conductitij
lecticarij. Sella ad iter infirmioribus, mulieribus, delicatis. Sella ad
custodiā pudoris. Impudentiores conspiciendas sese dabant, quod
pravis temporibus habitum civile. Sellam meretrices aperiebant
proseda, sellaria. Selle virorum. Selle patronorum. Lubinus &
Chimentelius rejecti. In sellis legebant, dormiebant. Selle in viis
publicis commoditatis & occultationis causa. Noxii sellis deportati.
Arcus sellæ. Chimentelius & Pignorius, rejecti. Selle debilium.
Marcellinus exponit. Selle ad exercendum corpus.

Tertium vehiculorum genus, quod gestari solet, sella est, ad dif-
ferentiam aliarum gestatoria vocata. Plures enim sellæ apud
veteres fuerunt. Aliæ stabiles ac fixæ, aliæ mobiles quidem, sed
tamen domesticæ. Quædam proferebantur etiam in publicum,
ut peculiari opere vir egregius, Val. Chimentellius docuit, quo
marmor Pisaniū de honore bisellij, pulcherrimè illustravit. Et il-
lustra-

Iustraturus erat pluribus, nisi præmatura mors dignum longiori vita intercepisset. Dum enim ista scribimus, nuntium de crepto eō bonis artibus ac litteris accipimus ingratum. Inter eas ergo sellas, quæ proferri solebant etiam in publicum, gestatoria est. Svetonius in Nerone. c. 26. *Interdiu quoq; clam gestatoria sella delatus in theatrum.* Cælio Aureliano sella est portatoria lib. I. c. 1. istis verbis: *Ante cibum præterea erit adhibenda gestatio, portatoria scilicet sella, sine vehementi motu.* Eidem etiam fertoria. Sic enim habet lib. I. c. 5. *Levem & delectabilem adhibeat gestationem, ut fertoria sella, vel cathedra.* Dixit & fertorium in neutro. Verba ejus lib. I. c. 1. *Adhibenda igitur vectatio pro viribus agrotantis, fertorio, vel sella procurata.* Quærunt eruditi, quæ hoc loco nominetur *sella procurata?* Barthio Adversar. lib. XLI. c. 25. est, ad id commode instruta, & necessarijs omnibus curata. Chimentellio, prompta, provisa, curata. Mihi contra videtur sella nulla unquam *procurata* dicta. Nam apud Aurelianum illud *procurata* non ad sellam puto referendum, verum longius præcedentem *vectionem*. Dicitur *vectionis procurata fertorio vel sella*, quæ hoc genere *vectabili* instituitur. Quomodo somnia *procurata mola salsa* Tibullus lib. I. eleg. 5. sensu licet alio, usurpavit. Nam *procurare* hic compositum, pro simplici *curare*. Jam vero usitatum *curare corpus cibo, curare corpus somno.* Postulumus igitur pari ratione dicere, *procurare vectationem fertorio*, quod hic viri docti cogitasse non videntur. Porrò Savaronem video ad lib. I. ep. 12. Sidonij notare, Asconium profertorio usurpare fertulum: Verba ejus: *Ditiores portabantur in lectica, que sella portatoria Cælio Aureliano, & fertulum Asconio III. in Verrem.* Verum eo loco nil de sella invenias apud Asconium. Nec de fertulis ibi agitur, sed *ferculis*, qualia in triumphis usurpari solebant, quod jam in superioribus monstratum est. *Ferculis, inquit, signa ante triumphantem vehi per pompam solebant.* Pro *ferculis* in suo codice Savaro legit *fertulis*, & accepit de sellis vel lecticis. Sed nec ibi *fertulis* legitur, nec si legeretur, ulla ratione capi de lecticis sellis ve debet, quippe quorum usus nullus unquam ad gestanda in triumpho signa fuit. Ergo melius fortasse, quod Savaro idem tradit

ex

ex Aurelianii lib. I. c. 15. dici quoq; sessionem bajulatoriam, nam Aurelianus ipse quidem nunc ad manus nobis non est: & potest ses-
sio non de sella tantum accipi, sed & cathedra & scamno, cum
& in his gestari solerent. De cathedra notum ex superiori-
bus. De scamno legimus apud Celsum lib. II. c. 14. Gestationum
vehementior est in alto marinavi, vel lectica, aut scamno. Græci sel-
lam, qualem hic exponimus vocarunt *stibor*, uti liquet ex Dionis
Cassij lib. LX. verba postea proferemus. Erat autem nec eadem
cum lectice, quod Savaro censuit, sed plurimum diversa. Distin-
ixeruntq; veteres clarissime. Svetonius in Domitiano c. 11. qui so-
lus sufficit: *Habita bat cum patre una, sellamq; ejus ac fratribus, quotiens
prodirent, loctica sequebatur.* Diversitas hæc in eo primum, quod
in sella sederent, sicut verbum ipsum docet, contra cubarent in lec-
tica, quod jam Lipsius notavit. Deinde, quod sella esset altior,
lectica longior; sic enim necesse erat, postulabatq; in altera qui-
dem habitus sedentis, in altera vero habitus cubantis jacentis-
ve. Respxisse huc existimo Juvenalem Sat. III. v. 135. cum sic canit:

*Cum tibi vestiti facies scorti placet, heres,
Et dubitas alta Chionem deducere sella.*

Sellam albam explicant Lubinus, atq; alij, qua meretrix, cui no-
men Chione, alte vehebat per urbem ac superbe. Chimentel-
lius primo sellam intelligit non gestatoriam, sed ubi maneret ama-
sis: quam putat dictam altam, ut lupam demonstraret non tam curti-
assis, aut vulgaris indicaturæ, sed difficilem, magnoq; pretio com-
parandam. Sed qui explicari possit *alta*, propter magnum preti-
um, qvum Chione, charis illis atq; difficilibus opponatur? Præce-
dit nempe apud Juvenalem

*— Alter enim, quantum in legione Tribuni
Accipiunt, donat Caluinæ, vel Catienæ,
Ut semel atq; iterum super illam palpitet —*

His adulteris magno precio comparandis opponit Chionem,
scortum precij minoris, ut vulgatum, & in sella per plateas ostenta-
re, mercesq; venalitias proponere solitum. Ut proinde sella ejus
alto modo eo, quo volebat Chimentellius, accipi haud queat.

Deniq;

Deniq; ipsa ratio loquendi valde dura est, si sellam altam usurpatam pro meretricula ingentis pretij diceremus. Sed nec alta sella propriè superba est, quod Lubinus putabat, verum revera exstructa & ædificata in altum. Scilicet, ut dixi, quoniam in ea sedebant, idcirco extrui altius necesse erat. Videturq; in sellis æstimatim, si essent altæ, tantoq; habitam splendidiorem quamlibet, quanto altior existeret: tantoq; vulgatiorem, quanto esset humilior, aut depresso. Quo respectu quoq; potest fieri, ut altam sellam cum epitheto Juvenalis dixerit, intellekeritq; non vulgarem, sed splendidiorem, qua se circumferri Chione juvenum alliciendorum gratia voluerit. Non autem à lecticis solum, sed & cathedris diversæ sellæ fuisse videntur. Cælius Aurelianus sanè supra indicato loco: *Levem & delectabilem adhibeat gestationem, ut fertoria sella, vel cathedra.* Tanquam res distinctas ponit. Similiter lib. II. cap. I. *Gestatione corpus movemus pro virium modo fertoria sella, sive cathedra.* Quæ harum inter se diversitas extiterit, haud liquet. Chimentelius fertoriam communem & vulgarem, cathedram honestiorem atq; instructiorem fuisse existimat. Sed hæc nuda est suspicio, nec in verbis quidquam allatis, quibus queat confirmari. Potius conjecterim cum Lipsio, sellas communes fuisse sexui utrique, cathedras pertinuisse tantum ad mulieres. Nam quod legitur apud Juvenalem Sat. I. v. 64.

— *Cum jam sexta cervice feratur
Hinc atq; inde patens, ac nuda pene cathedra
Signator —*

Id cum Scholiaste veteri de lectica mallem explicare, qui sic ait: *Sexta cervice; lectica, faciente luxuria, à sex hominibus portabatur.* Quod si tamen, quoniam repugnat nomen cathedræ, quod à ~~ad~~
~~mag~~, sed eo, cathedram sic proprie vocatam quis hic putet intelligendam, ne sic quidem alia, quam muliebris erit. Nempe sermo est de falsario, qui ut luxum ac mollitem posset alere, per subsignationem adulterini testamenti hæreditatem alienam involavit. Itaq; non fuit inconveniens, quod ei cathedram attribuit Poeta. Indicavitq; eo, quia multum ait retulisse de Mecenate supino. Cum præfertim

fertim viri molliores uti sellis muliebribus haud abnuerint. Svetonius in Othonē c. 6. Tunc abditus propere muliebris sella in castra contendit. Quæ hic sella muliebris, ea opinione mea apud Juvenalem cathedra. Igitur & *mollis cathedra* eidem Juvenali, quia fuit molli-
ter pro delicijs & mollitie feminarum parata. Sic enim loquitur de Hippia mœcha famosissima Sat. VI.v.90.

— — *Famam contemserat olim,*
Cujus apud molles minima est jactura cathedras.

Cathedra profecto alias ubique, nisi ubi sit respectus ad molliti-
em muliebrem, de solis usurpatur feminis. Phædrus noster lib. III.
cap. 9.

His speculum (in cathedra matris appositum fuit)
Pueriliter ludentes forte inspexerant.

Italocum hunc legendum dixi ad auctorem ipsum. Liquet autem,
eam cathedram in usus muliebres fuisse comparatam. Atq; ideo
feminea est *cathedra* apud Martiale lib. XII. non quod esset etiam
virilis, sed quod feminæ illa uterentur. Epigramma est ad Candi-
dum, ubi agit de homine molli:

Hunc qui femineis noctesq; diesq; cathedris
Incedit, tota notus in urbe nimis,
Crine nitens, niger unguento, perlucidus ostro
Ore tener, latus pectore, crure glaber
Vxori qui saepe tue comes improbus heret,
Non est quod timeas —

Sensus est, eum mollem delicatumq; vectum cum mulieribus in
suis cathedris. Aliæ sunt cathedræ domesticæ, ut sic appellem,
quibus confidebant pariter feminæ, sed domi suæ, nec confunden-
dæ cum priorib; quod fere facere video doctos. Talis illa Mar-
tiali memorata lib. V. ep. in Cotilum, quam Rigaltius accipere de
priori non debuit. Verba ejus, postquam quaesivisset, quis sit bel-
lus homo appellandus?

Inter femineas tota qui leve cathedras,
Desidet, atq; aliqua semper in aure sonat.

Sermo hic non potest esse de cathedris gestatorijs, quia dicit *inter cathedras*. *Inter cathedras* enim sedere dicitur *is proprie*, qui sedet in medio earum, qui cathedras illas habet circa se, quod intelligi hoc loco, nisi de domesticis, non potest. Has cathedras ad cæterarum differentiam Juvenalis appellavit *longas*, quia gestoriae magis erant altæ. Verba ejus extant Sat. IX.

-- *Et strata positus, longag, cathedra*

Munera fæmineis tractas secreta Kalendis.

Scholia stes vetus *scamna* explicavit. *Cervicalibus*, inquit, *stratum scannum dicit*. At vero *scamna* Vossius in Etymologico dicit *alta fuisse edita*, *ut scandere opus esset*. Verum quomodo hoc demonstrare valeat, haud video. Nam Varro quidem locus, quem adducit, longè diversum testatur. Verba sunt in lib. IV. de L. L. *Quia simplici scansione scandebant in lectum non altum, scabellum, in altiore, scannum, duplicata scansio gradus dicitur*. Non hoc loco dicit Varro, *scamna* sic fuisse alta edita, ut scandere opus esset, verum in lectos altos editioresq; ope *scamni* scandisse. Facit lectos triplices alios humiles, alios altiores, alios altissimos, ut conscederent in humiles, adhibuisse ait *scabella*, quæ sunt *scamna* minora & humiliora. Ut verò in altiores, adhibuisse *scamna*. Ut deniq; in altissimos, adhibuisse *gradus*. Dicit autem gradus in eo fuisse diversos à *scannis*, quod illi duplice habent scansionem. Et sine dubio hinc gradus dicti sunt. Duplē enīm scansionem faciunt duo illi gradus, è quibus constabant, qui ἀπλῶς gradus dicebantur. In quo differebant à scalis. *Scale* habebant gradus plures, id est tabellas, alteram alteri certis intervallis in altum impositas, quibus insistentes enituntur sursum. At vero *gradus* non habebant, nisi duas. Contra *scamna* non nisi unam tabulam ejusmodi, sicut hodieq; videmus in ijs, quæ meis popularibus *Schæmel*, Suecis *Pallwo* cantur. Jam si unum tantum istiusmodi habuerunt gradum, non profecto alta fuerunt, ut opus esset scandere, sed humilia prorsus. Itaq; & *subsellia* sunt dicta, quod Vossius ipse notavit. l. 2. lib. III. Cod. Theodos. de Contr. Empt. *Vt etiam si subsellia, vel ut vulgo ajunt, scamna vendantur*. Subsellia non fuerunt alta, sed minora sellis.

sellis. Varro lib. iv. de LL. *Vt subsipere, quod non planè sapit, sic quod non planè erat sella, subsellum dicebatur.* Vides, subsellum non fuisse planè sellam, sed minus aliquid, & humilius. Idem ergo & de scanno judicandum. Ideo & scannis appositis in sellas adscendebant, hoc est subsellijs. Isidorus lib. XX. c. II. *Scanna sunt, que altioribus lectis apponuntur, dicta à scandendo, hinc & scabella, quia lectis parvis vel sellis ad ascensum apponuntur.* Scabella dicit, sive scanna parva apponi sellis, & subsellia intelligit. Subsellia enim scanna, & saepe scanna parva, id est scabella; dicta scanna, quia super ijs adscendebant in lectum, subsellia verò, quia erant simul sellæ minutæ humilesque, ac in ijs sedebant. Nam in subsellijs sedisse, notum. Sveton. in Claudio c. 23. *Medium inter Consulum sellas, Tribunitio subsellio sedisse.* Expressè dicit, *sedisse*, simul sellis Consulum opponit subsellum tribunitium non profecto altius, qui enim possit tribunus in minori dignitatis gradu constitutus? sed humilius. Et quia idem fuit scannum, cumq; scanno eadem cathedra domestica mulierum, hinc colligitur, & cathedram illam non fuisse pari altitudine cum sella consulari, multoq; minus gestatoria, quam existimo fuisse altiorem. Alia proinde ista cathedra, & alia, quæ sellam gestoriam significat. Non tamen quamlibet, sed feminineam, ut dixi. Sed quæ differentia inter sellam muliebrem, & virilem? Ego certi nihil ad hunc diem reperi. Structuram non oportet multum fuisse diversam, quia idem utriq; nomen; quia viri quoq; interdum vesti sellis muliebribus. Ornatus quoq; tam distinctus esse vix potuit, quod tamen aliquibus video placere. An putamus sedem in his molliorem, quoniam conveniebat feminis; & est *mollis cathedra* apud Juvenalem Sat. vi. quam cum sella feminarum diximus fuisse eandem? Nam quod *mollē* dictam censet Turnebus propter pulvinaria, eo non probare possum, quia hæc in sella omni fuisse evidentur. Feminarum verò mollis ideo, quia sedebant non in tabula, sed corio duplice, farcto tomento, loris binis pluribusve substratis suspenso, sicut hodieq; solet, mollioris sessoris grata. Sunt, qui feminarum quoq; putant clausam fuisse, non & virorum. Et huc trahunt illud Svetonij de Othonে cap. 6.

Tunc abditus properemuliebri sellain castra contendit. Ac profecto legimus & apud Juvenalem Sat. 1.

Ostendens vacuam & clausam pro conjugē sellam.

At quando dicunt, talem Græcis σίφρον κατάσεγον appellatam, hanc suam sententiam evertunt. Διόρη enim κατάσεγον Claudiani est inventi, quod fatentur ipsi ex Dione, non in usus mulierum, sed virorum. Dio ita habet lib. LX. de dicto Claudio. Διόρη κατάσεγον περὶ Ρωμαιῶν ἐχέσθαι. Ergo σίφρον κατάσεγον magis ad viros pertinet, quam feminas; inventa quippe à viris, & ab iisdem usurpata. Sed κατάσεγον non puto denotare clausum & opertum, verum superne tantum tectum. Pollux lib. I. c. 9. Τὸν πέρ τὸν περιελὺν, ὅρη, σένη, καθόροφη. καθέπαστεγόν τε κατάσεγον, & κατάσεγον. Ostendit verbis apertissimis, σένην dictum apud Græcos, quod esset non à lateribus, sed supra caput, indeq; κατάσεγον nuncupatum. Διόρη igitur κατάσεγον non propriè sella est undiquaq; superne ac à lateribus operta, sed solummodo in summo. Quale proinde genus invenerit Cladius, viriq; deinde alij transtulerint in suos usus. At femeiarum revera fuerunt clausæ, hoc est opertæ etiam à lateribus. Ideo in eis secrete habitas vel in publico Tertullianus dixit in de Pallio c. 4. *At nunc in semetipsas lenocinando, quo planius adeantur, & stolam, & supparum, & crepidulum, & caliandum, ipsas quoq; jam lecticas, & sellas, queis in publico quoq; domestice ac secrete habebantur, ejeravere.* Si in sellis, quod Tertullianus ait, domestice ac secrete habitæ mulieres, hoc est, ita vœctæ, tanquam domi essent, ac à turba omni separatae, undiquaq; tectas eas fuisse appareat. Igitur & distributor apud Juvenalem licet sellam videat, de sedente in ea conjugē illius, qui petit sportulam, non est certus, sed proferre ipsam caput petit. Postquam enim maritus, simulans videlicet, licet vacua esset sella, conjugem in ea sedere, ad distributorem: *Gallamea est, citius dimitte.* Tum distributor; *Profer Gallam caput.* Quibus verbis simul existimo constare, sellas illas non fuisse clausas latis specularibus ac vitris, sic enim vel per vitra conspici potuisse, nec prolatione capitis fuisse opus, verum velis linteis coriisive, sicut hodieq; receptum nobis in vulgaribus vehiculis. Potuerunt

runt tamen vela illa coriave removeri, quod necesse fuit, ut proferret caput, immo sic convolvi, ut sella videretur nuda, planè sicut hodieq; sit in vehiculis. Hoc enim Juvenalis voluit alio loco, ubi de subsignatoris falsi cathedra, quem eandem esse dixi cum sella muliebri; Fertur

Hinc atq; inde patens, ac nuda pene cathedra.

Bene hinc atq; inde, nam superne quidem tecta erat, in utroque vero latere dimota habebat vela convolutaq; ac suspensa. Hoc enim propriè *hinc & inde*. Addit tamen pene, credo, quod à fronte saltem obducta illa vela manerent. Feminarum ergò cathedræ sellæ vulgo fuerunt clausæ undiquaq; corijs, nisi quod per foramen exiguum diem fortassis admitterent. Virorum vero superne tantum tectæ, de cætero patentes. Neq; alia fortassis causa est, cur Otto sella muliebri usus fuerit: Contra Galba projectus è sella. Tacitus Hist. l. cap. 41. Juxta Curtium lacum trepidatione ferentium Galba projectus è sella ac provolutus est. Si sella Galbae fuisset clausa, sicut muliebris esse solebat, projici & provolvi nequivisset. Nam projicitur, quod ad anteriora jacitur: provolvitur, quod ad anteriora volvitur. Hoc non potuisse fieri obstante sellæ clauistro, & objectis parietibus in sella Galbae. Sed si talis sella fuit virorum, quid ita Svetonius in Augusto cap. 54. In consulatu pedibus fere, extra consulatum sepè adoperta sella per publicum incessit? Num adoperta hic est clausa? Atqui talis feminarum fuit, non virorum. An διφερατάς; exponi debet? At hæc sella demum à Claudio inventa. Uthoc dubium solvat Lipsius, pro adoperta putat adaperta legendum, quasi, ait, *sella quidem usus Augustus, sed aperta non tecta* lib. I. Elect. cap. 19. Probat emendationem hanc & Casaubonus, verum *adapertam* non *apertam* explicat, sed aliqua ex parte apertam. Nam, ait, *adaperire* est ὀπνυοῖσιν. Sed quæ aliqua ex parte tantum est aperta, ea aliqua ex parte non aperta, ut perinde sit, sive *adoperta* legas, sive *adaperta*. Nam & *adopertum* ratione simili, quod parte quapiam opertum. Quare malo hic apertam

intelligete non ex parte, sed per omnia. Quomodo apud Plinium legas lib. XXXII. c. 95. *Ius traditur alvum & vesicas exinanire, interanea distingere, omnia adaperire.* Sed quæ hæc adaperta vel aperata sella? num quæ aperta ex parte? jam quid est aperta ex parte? quæ pars illa? Num, quod ait Lipsius, quæ non tecta? quæ vero est non tecta? num, quæ non clausa? ita enim Lipsius intellexisse videtur. Mihi ea est, quæ non *ναλάσιν*, id est tantum superne nullum habebat. Nempe mea opinione triplex sella fuit: una nec superne, nec à lateribus operimento clausa, sed aperta tota, nihil differens à sellis cæteris, nisi quod afferibus immisis posset gestari. Talis Augustea. Alia, quæ superne te&to fuit munita, de cætero aperta & ipsa. Talis Claudijs, & post eum communiter virorum. Alia undiquaq; cooperta clausa&q;. Talis sc̄eminarum. Augustea verè aperta fuit, quia nihil habuit operimenti. Cæteræ non idem. Quo respectu & Antyllum credo de his sellis gestatorijs prodidisse, quod sint aliæ apertæ aliæ coopertæ. Sic enim ex eo Hieronymus Mercurialis lib. III. Artis Gym. c. II. *Sellam duplicem fuisse tradit Antyllus, alteram, in qua jacebant, alteram, in qua sedebant, quæ vel cooperiebatur, vel aperta sinebatur.* Ita Hieronymus, nam ipsum quidem consulere non licuit. Sed si muliebris sola clausa undique, quid ita proditur de Plinio, quod sella uti Romæ voluerit hybernis mensibus, ne impediretur in legendō scribendoq; à cœli inclemensia. Nec enim convenire, nisi clausæ undiquaq; videtur, ut excludat frigus. Verba Plinij junioris leguntur lib. III. ep. 5. *In itinere quasi solutus cæteris curis huic uni (studio litterarum) vacabat. Ad latus notarius cum pugillaribus & libro, cuius manus hyeme manicis muniebantur, ut ne cœli quidem asperitas ullum studij tempus eriperet: qua ex causa Romæ quoq; sella veheretur.* Videtur dicere, vectum sella suum avunculum, ut ne cœli quidem asperitas eriperet ei studij tempus, atq; sic necesse esse, ut munita contra illam asperitatem credatur. Verum ego locum aliter opinor explicandum, videlicet de sola Plinij diligentia, nullo habito ad asperitatem cœli respectu. Vectum sella, non propter cœli asperitatem, sed ne sibi ullum studij eriperetur tempus, quod nempe fuisset

fuisset erectum, si ambulasset pedibus, quia legere tum haud licuifet. Habemus ergo sellam aliam virilem, aliam muliebrem; illam tectam superne tantum, hanc undiquaq;. Fuit autem utraq; vel laxior, vel angustior. Digniores ac potentiores sella utebantur laxa. Inde Seneca de Constantia c. 14. *Quid refert quantum habet, quot lecticarios, quam ornat as aures, quam laxam sellam.* Itaq; non unus semper solusq; in sella, licet frequentissimum hoc effet, ali quando enim & duo, si quidem Lipsium audimus. Qui sic ad An. Taciti II. c. 33. ubi auctor de Narcisso: *In eodem gestamine sedem poscit sumitq;.* In eodem gestamine, id est, gestatoria sella, que à Claudio deducta in vulgi usum. Apparet, in uno gestamine plures sellas fuisse, ut hic vides in Narcisso, qui eodem gestamine sellam poscit sumitque. In quibus tamen verbis non intelligo, quid velint sellæ plures in eodem gestamine. Nam si gestamen ipsum sella, quomodo in sella una, sella plures? Sed nec sellam poscit Narcissus in eodem gestamine, quod hic ait Lipsius, verum sedem. Differunt porrò plurimum inter se se sella, & sedes. Sella, integra & tota est fabrica, sedes una illa tabula, cui insident, quamq; occupant, qui sella utuntur. Sedile quoq; appellantur. Chimentellius benè c. 24. *Sedile propriæ pars, quam sede premissus, quomodo in Actis D. Marci vocatur, que Henr. Valesius profert ad Eusebij Hist. Ecclesiasticam VII, 19.* In cuius cathedra sedili, &c. planitie scilicet illa lignea, omni exuta fulcrorum, pedum, ornatu aut instrumento. Sicut sedile pars sellæ, ita & sedes, eadem enim ratio utriusq; est vocabuli. Quare qui in sella poscit sedem cum alio, non sellam aliam in ea poscit, verum locum, ubi queat sedere. Sedet, quod gestamen, sellam explicat, non caret omni dubitatione. Sermo enim ibi non est de Narcisso tantum atq; Claudio, id est duobus in gestamine eodem, verum L. Vitellio quoque, & P. Largo, id est quatuor, quod ipsum quoq; Chimentellio recte observatur. Porro quatuor in sella una confidisse non est verisimile, quoniam structura ejus altior, quam longior, ut dixi supra. Quare mallem de vehiculo accipere cum rotis; nam lecticam cogitare prohibet, quoniam in ea jacebant, Narcissus verò poscit sedem. Neq; obstat vox gestaminis, quoniam gestari;

*gestari dicuntur, etiam qui utuntur vehiculis. Martialis lib. I. ep.
de Regulo*

cum mole sub illa

Gestatus bijugis Regulus esset equis.

Hic equi bijugi sunt bigæ, quibus Regulus *gestatus* dicitur. Simili-
ter *gestatio* de vehiculo usurpata Cælio Aureliano lib. II. cap. I.
*Tum gestatione corpus movemus pro virium modo fertoria sella, sive ca-
thedra, tum longiore vehiculo. Celsus lib. II. Genera gestationum plu-
ra, sed tamen levissima est navi, acrior vehiculo.* Quanquam ergo
genus aliquod sellarum laxius extiterit, non id eo factum videtur,
ut geri simul in eadem sella possent duo, sed ut, qui gerebatur, spa-
cium haberet amplius, & hoc ipso majorem, potentiores, glorio-
fiorem sese exhiberet. At quorum fortuna exilior, iij sella uteban-
tur arctiore. Talis opinor, quam appellat *sellulam*, & Vitellio clam
fugienti tribuit Tacitus III. Histor. c. 85. *Vitellius capta urbe, per
aversam palatij partem, Aventinum in domum uxoris sellula defertur.*
Dicit, defertur, unde patet, agere de sella gestatoria: quam vocat
sellulam, quia fuit vulgaris, ut facilius lateret, ac minuta. Cæterum
hæ sellæ sua habebant ornamenta, quædam pretiosiora, quædam
minus pretiosa. Inde *sella* alia *pellicea*, alia *ossea*, alia *eborata*, alia *ar-
gentata*. Lampridius in Heliogab. c. 4. *Semiramica facta sunt se-
natus consultar iudicula de legibus matronalibus, que sella veleretur, &
utrum pellicea, an ossea, an eborata, an argentata.* Tò *Semiramica* hic
vitiosum est, quod liquet ex apposito *ridicula*, quod sine dubio r̄
Semiramica interpretatio, ex glossa recepta in textum, ac si expun-
gendum. Pro *Semirame* mallem cogitare quid de *simis*, quia illi
propriè ridiculi, ac sic circò legere *simatica*, vel quid tale, quod o-
stendat senatus consultis istis simiarum more imitatas viros, illas de
mulierum conventu senatores. Nisi cum Salmasio malumus *Sy-
miamira*, ut intelligamus *Symiamirica*, sic à matre Heliogabali
Symiamira vocata. Cæterū *pellicea* quæ hic vocatur *sella*, opinio-
ne mea inductam pellibus, hoc est corijs significat, estq; maximè
vulgaris. Nisi quis existimet, habuisse pellibus propriè sic dictis,
hoc est hirtis & villosis corijs obductas. *Pellis enim propriè*, ut est
detracta

detracta pecori seu animali, cum pilis, lanis, villis; cum corium, cui
ea sunt adempta, coriarij alutarijve opera. Isidorus lib. XI. cap. i.
Pellis, mox detracta, subacta jam corium dicitur. Vult, differre pel-
leum à corio, quod illa sit, qualis est in vivis animalibus, cum pilis
scilicet, lanisve. Cum præsertim sellis quoque aliis insternerent,
ipso auctore Homero, quisic Odyss. T.

Εὐρυνόμη φέρε δὴ σιφέρον, καὶ πῶς ἐστὶν αὐτεῖ.

Eurynome affer sellam & pelles super eam. Quo in loco dubitare non
debebat eruditus Chimentellius, utrum pellem pro pulvillis con-
cinnatis & consutis, an per schema, quod appellant *ἐνθάδυνη*, sel-
lam pelliceam aut coriaceam intellexerit. Nam posterius revel-
lit evidenter illud *ἐστὶν αὐτεῖ*. Unde & Eustathius, *καὶ πῶς ἐστὶν αὐτεῖ βάλλεται οὐ γε τιθεται.* quod significat, pellem fuisse superinjectam, nem-
pe ut in ea federent. Prius quoq; pugnat cum simplicitate veteri
consuetudineq; de qua etiam apud Romanos intelligimus ex Fe-
sto, quando tribuit novæ nuptæ, item Servio ad Aen. IV. ubi ait;
Sellas duas jugatas ovili pelle, superinjecta ponimus est. Sicut autem
pellicea sella est contexta vel inducta pellibus, sic ossa contexta vel
inducta ossibus. Ita namq; docet ratio vocabuli, quod significat
vel ex ossibus integre constructum, vel sic exterius appositis vesti-
tum, ut mere osseum videatur. Quomodo habemus *culturum osseum*,
apud Columellam lib. XII. c. 45. Illud verò, quod multifaciunt,
ut ea dividant ossa cultro, & semina eximant, quod putent ex eis po-
num vitiari, supervacuum est. Item *stylum osseum* apud T. Quintiu-
m Attam in Satyra

Vertamus vomerem in ceram, mucroneq; aremus osseum.

Osseum utroq; loco, quod ex osse mero totum est constructum.
At hoc fieri vix potuisse videtur in sella, quoniam esset major,
quam ut ex ossibus construeretur. Quare potius existimo, ut osse-
am accipiamus respectu exterioris faciei, quæ inducta vestitaq;
ossibus fuit. At verò sella eborata ea videtur, quæ distincta ebore,
ornatus gratia. Quomodo sunt lecti eborati apud Varronem:
Cum in eborato lecto, ac purpurei operis toro cubare videoas egrotum.
Et eborata vehicula apud Plautum Aulul. II. Sc. i.

k

Clamo-

*Clamores, imperia, eburata vehicula, pallas, purpuram
Nihil moror, quæ in servitutem sumptibus redigunt viros.*

Loquitur de vehiculis eburatis sive eboratis feminarum, quas libenter acciperem de sellis quoque, cum & ipse sint vehicula, & si alia, ebore ornari conservarent. Eboratum enim verè proprieq; quod ornatum ebore. Sosipater Charisius in Instit. Eboreum, & eboratum, & eburnum ita placuit distingui, ut eboreum sit ex solido ebo-re confectum, eboratum extrinsecus ebore ornatum, eburnum à similitudine eboris aptatum. Ad eundem modum argentata sella, quæ ornata & exculta argento. Sic enim & apud Livium argentati milites, qui habent arma exculta cælataq; argento. Verba extant lib. IX. c. 40. *Tunicae auratis militibus versicolores, argentatis linteæ candide.* Quem hic vocat argentatum, mox explicat cælatum argento. Subdit enim: *horridum militem esse debere, non cælatum auro argentoq;.* Uti miles cælatus argento aliter intelligi non potest, quam de eo, cuius arma argento cælata, hoc est ornata atq; culta. Nam cælatum proprie de imaginibus extantibus ac pro minulis usurpatum, quod jam pridem viri doctissimi demonstrarunt. Sic arma argento cælata erunt, quæ stellas, rosas, lunulas, & alia id genus ex argento habent exterius apposita, ex quibus argento cælatus miles Livio est dictus, qui eidem quoq; argentatus. Aliæ sunt sellæ bracteæ, quorum meminit Sidonius VIII. ep. 8. *Licet tu deductum nomen à trabeis, atq; eboratas curules, & gestatorias bracteatas, & fastos recolas purpurissatos.* Nam hæ non imaginibus solummodo & icunculis vel sigillis appositis decoratae, sed totæ metallo tectæ. Bracteæ nimirum laminæ malleo ductæ. Glossæ: Πέταλον, bratteum, lamina. Sic ibi scribendum, non blattæum. Bratteum porro dicebant pro bracteum. Quomodo & brattea, pro bractea habetur in Philoxeno. Brattea, πέταλον. Hinc bratteatum seu bracteatum, quod cum intus generis sit alterius, extra & in superficie laminas habet ex metallo. Sic bracteata sella apud Sidonium, bracteis obducta ex auro, quæ iccircò & aurea, nam de Consulari loquitur, quod optime Savaro annotavit, addiditq; locum Claudiani, qui hoc docet in iv. Cons. Honorij eo versu:

Porta-

Portatur juvenum cervicibus aurea sedes.

Quæ Claudio sedes aurea, ea Sidonio gestatoria bracteata. Et hæc quidem ornamenta. Quo verò veherentur mollius, cervical fere habebant ad caput, mulieres præcipue. Vedit Lipsius quoq; ex hoc versu Juvenalis, qui legitur Sat. VI. v.351.

*Vt spectet ludos, conduceat Ognlia vestem,
Conducit comites, sellam, cervical amicas.*

Cervical vocat proprie, quia pertinebat ad fulciendas cervices. Scholia stet vetus eo loco. *Cervical, pulvinar, super quod caput inclinet.* Quibus verbis simul discimus, mulieres præfertim in his sellis sedisse non erectas planè, sed non nihil tergo & cervicalibus seu capite reclinato in pulvinar. Sedisse tamen sicut supra monui. Et testatur Scholia stet idem, quando paulò ante ad vocabulum *sellam*, notat, *in qua gestatur sedens.* Gestabantur autem opera servorum, qui communis voce cum ijs, à quibus lecticæ ferebantur, dicti *lecticarij*, quod & ipsum Lipsio est observatum, itemq; Chimentelio. Quod verò putant, nunquam appellatos & *sellarios*, dubitacionem habet. Saltem in Glossario antiquo legas. *Διφερό, sella.* *διφερόφορος, sellarius.* Ergo in frequentiore quidem usu alterum, quia vox *sellarij* ambigua, & de equis potuit intelligi, scortisve: non tamen solum semperq; usurpatum. Quia imò & *cathedrarios* dixere. Sidonius lib. I. ep. II. *Solus Curio meus cum ad vesperas crearet, per cathedrarios servos vespillonibus tetriores domum raptus ac reportatus est.* Quando ait, *vespillonibus tetriores*, ostendit, alias fuisse cultiores, quomodo & qui proprie sic dicebantur, gerebantq; lecticas, ut deinde dicam. Erant autem vulgo bini numero, qui gestabant. Unde Juvenalis Sat. IX. v. 142.

Et duo fortis

De grege Mæorum, qui me cervice locata,

Securum jubeat clamaso insisterem Circo.

Lubinus agi putat de lectica, nam exponit *duos servos lecticarios, qui me humeris suis in lectica portent ad ludos.* Sed lecticam ullam à duobus solitam portari non opinor, & probabo postea. Igitur assentior Lipsio, qui accepit de hoc nostro genere. *Nam sellis, ait,*

deferebantur in circum sive in theatrum, & in iis etiam per sedebant, probatq; testimonio Svetonij, quod puto esse verum, & attendi etiam à Gonsalio debuisse, qui similiter de lectica accepit. Aliquando tamen auctus ille numerus, sumptiq; quatuor. Imo legimus & sex in sella, præsertim muliebri, credo, quod esset ponderosior, quia tecta undiquaq; clausaq;. Juvenal.lib.I.

— Cum jam sexta cervice feratur

Hinc atq; inde patens, ac nuda pene cathedra,
Martialis genus hoc hexaphoron vocavit, ostenditq; ingens laxum
que fuisse, lib. i. epigramm. in Cæcilianum.

Cum tibi non essent sex millia Cæciliæ

Ingenti late vectus es hexaphoro.

Postquam bis decies tribuit dea cæca, finumq;

Ruperunt nummi, factus es ecce pedes.

Quid tibi pro meritis & tantis laudibus optem?

Direddant sellam Cæciliæ tibi.

Non potest esse dubium, quin hexaphorus sit sella, idèo enim optat, ut sellam dij reddant Cæciliæ, quam nempè habuit vectus hexaphoro. Esta autem sella hæc hexaphorus, quia ingens. Nec opinor numerum majorem ullam habuisse. Quanquam non ponderis & magnitudinis solum gratia, sed & ex fastu ac superbia haberent multos. Quod nos docet Seneca de Constant. c. 14. ubi de muliere: *Quid refert, quantum habeat, quot lecticarios, quam oneratas aures, quam laxam sellam?* Vides, in muliere ab imperitis spectatum, quot lecticariis, paucioribus nempè pluribusve sella ejus gestaretur. Erant porrò sic dispositi hi lecticarij, ut, sive bini essent, sive plures, pars una dimidia gestaret à dextro, pars altera à sinistro latere. Scilicet in collo, sive humero gestabant. Inde Juvenalis supra allato loco de cathedra, quod *sexta cervice feratur*. Item de Mœsis: *Cervice locata securum jubent insistere circu.* Si in cervice sive humero, fieri non potest, quin gestarint eomodo, sicut dixi. Atq; huc respexisse puto Martialem, quando supra latè vectum scripsit Cæcilianum. Nam late vehitur, opinione mea, cuius vehiculum latum, cujus bajuli, qui vehunt, latè incedunt, quod

quod utrumq; fuisse in Cæciliiani sella intelligitur. Erant autem isti geruli, ut & hoc addamus, vel proprij, vel conductitij. De prius appareat ex JCto Ulpiano, qui propterea legalis ait contineri. l. 49. ff. de Legat. III. *Legato continentur mancipia, puta lecticarij, qui solam matrem familias portabant.* Vult, mancipijs legatis vel præcipue lecticarios contineri. Scilicet hos comparare uxoribus suis mariti, præsertim indulgentiores solebant. Quo respexit Tertullianus libro ad Uxorem : *Vnde nisi à diabolo maritum petant bonum exhibenda sella.* Maritus bonus exhibendæ sellæ non is solum, qui parare sellam poteſt nudam, sed & qui servos lecticarios ad eam gestandam. De conductis testis Juvenalis est, quando de Ogulnia Sat. VI.

Conducit comites, sellam, cervical, amicas.

Agit quidem proprie de sella, quam & ipsam condueto habuisse apud veteres intelligimus ex hoc loco ; non tamen de sella nuda, sed & servis bajulis sed lecticarijs. Ideo Poeta idem Sat. IX.

-- *Et duo fortis*

*De grege Mæorum, qui me cervice locata
Severum jubeant clamoso insistere Circo.*

Cervicem locaram intelligit pro mercede, pro qua Moesos istos conduixerat. Scholiaſtes vetus eo loco : *Et duo fortis, lecticarios ait, quorum laturas locem, & securus Circenses spectem.* Ubi locare latus est pecunia conducere. Quomodo apud Varronem in præfat. lib. II. de R.R. locare, qui adducant frumentum, est conducere. Verba ejus : *Igitur quod nunc intra murum fere patres-familiae correpererunt relictis falce & aratro, frumentum locamus qui nobis advehant, qui saturi flamus, ex Africa & Sardinia.* Et de sellis quidem hæc sufficerint. Venio ad earum usum. Primus fuit, ut qui pedibus valerent minus, ope illarum adjuti, facere possent iter. Tacitus de Galba lib. I. Hist. cap: 35. *Nemo scire, & omnes affirmare, donec inopia veri & consensu errantium victus, sumpto thorace Galba, irruenti turbæ neg, etate neg, corpore sistens, sella levaretur.* Hic Galba debilior ætate imponitur sellæ, ac in castra rapitur. Post accessit

ambitio & fastus, maximè in mulieribus, nolueruntq; amplius ambulare pedibus, sed vehi sellis. Inde *maritus bonus exhibenda sella* apud Tertullianum, ut supra vidimus. Et apud Ulpianum sellæ inter ea, quæ mariti suis uxoribus emunt comparantve. Unde l. 49. ff. de legat. III. inter legata contineri ait *jumenta, vel lecticam, vel sellam, vel burdones.* Quanquam aliqui præbuerint, non tam, ut augerent fastum, quam ut custodirent earum pudorem, ac consūlarent modestiæ, si quando prodire in publicum cogerentur. Quo intuitu Tertullianus de pallio, uti de matronis agit minus pudicis. *At nunc in semetipsas lenocinando quo planius adeantur, & stolam, & supparum, & crepidulum, & callandrum, ipsas quoq; jam lecticas & sellas, quis in publico quoq; domestice ac secrete habebantur, ejeravere.* Noluerunt hæ uti sellis amplius, quia intra eas nimis tectas, nimis clausas se putarunt. Atque ita similiores sese fecerunt meretricibus, quam matronis. Fuit alias usus earum apud matronas longe creberrimus, & diurno tempore servatus, quod ostendit, vel Heliogabali edictum è Senatu muliebri publicatum, cuius mentionem fecimus in superioribus. Ut non satis videam, quomodo ejuraverint, temporibus Tertulliani, qui Heliogabalum tempore non exiguo antecessit. An hoc voluit, noluisse sic in ijs esse clausas tectasq;, sicut primis temporibus, & à modestioribus est factum, sed sustulisse coria velaque, ac conspicias sese præbuisse? Nam & hoc fecisse constat liberatores. Unde Seneca de tali: *Non, quam margaritæ suffocent quam in patente sella circumlatam per urbem populus ab omni parte eque, ac maritus inspexerit.* Quin imò rusticitas est habita in marito, & argumentum exagitationis, si quis hoc negasset uxori. Seneca idem lib. I. Benef. c. 9. *Rusticus, inhumanus, ac malevolus, & inter matronas abominanda conditionis est, si quis conjugem in sella prostare vetuit, & vulgo admissis inspecto-ribus vehi undiq; perspicuam.* Illud *prostare in sella nihil aliud signi-*ficat, quam conspiciam sese præbere, formæq; ostentatione ad amorem sui alios allucere. *Quod fecisse meretrices videntur, si quando uterentur sellis.* Habuisse inquam sellas non clausas tectasq; matronarum consuetudine, sed apertas. *Quod signi-*ficat

ficare Juvenalem arbitror lib. III. v. 135. uti de Chione meretrice.

— At tu
*Cum tibi vestiti facies scorti placet, hæres,
 Et dubitas alta Chionem deducere sella.*

Ducere de alta sella non opinor aliud significare, quam de sella, in qua aperta planè, patenteq; circumgestata præbebat se inspicendam per vias publicas, ad congressum invitatam abducere. Quin enim &c sellis circumferri sese meretrices voluerint, eo minus dubitare possum, quia usæ etiam lectoris inveniuntur. At exponunt alij de sella non gestatoria, sed quæ sedebat meretrix ante stabulum cellamque meretriciam expectabatq; quæstum atq; conductores. Ita namq; consuevisse colligunt ex Plauti Pœnulo A.I.Sc.2. ubi ob hanc causam prosedæ nuncupantur. Verba Plauti:

— *Ante ibi vis inter istas versarier.
 Prosedas, pistorum amicas, reliquias alicarias?
 Miseras, schæno delibutas, servilicos sordidas?
 Quæ tibi olenit stabulum, statumq;, sellam & sessibulum merum.*

His in verbis nominatum mentio fit sellæ, cui videlicet prosedæ ille insidebant. Commentator vetus Juvenalis hac de causa, quæ proseda Plauto, *sellariam* nuncupavit. Ita namq; scribit ad prædictum locum: *Deducere sella: inde sellarie dicuntur. Vnam meretricum à sella sua abducere conductam cunctaris cum alij adulteri emant.* Sellariam hic accipio nō lupanar, & locum sellis meretricum constitutum, ut Chimentellius, sed meretricem, sic à sella nuncupatam. Quanquam alias sellariagenēris alterius fuisse videatur, ea nempè, quæ merebat in sellario. *Sellarium*, ac in plurali *sellaria* fuit locus à Tiberio excogitatus, ubi sese constuprabant mutuo in sellis. Torrentius ad Svetonij Tiberium cap. 43. *Sellaria appellata sellæ ipsæ ad libidinem dispositæ.* Ab hoc sellario, vel his sellarijs sellarij viri, & sellarie feminæ, quæ ibi sese mutuo inibant. Nam & de viris accepit Lipsius, quod habet Tacitus lib. VI. Annal. c. I. *Tuncq; primum ignota ante vocabula reperta sunt sellariorum, & spintriarum ex fæditate loci & multiplice patientia.* Nam sic ibi notat de Turnebo, & Svetonio. *Non tamen satis explicant, cur sellarij dicti à fæditate loci.*

loci. Ergo Lipsij judicio non solum feminæ sellariæ, sed & sellarij virij; juvaturq; à Svetonio, qui in sellarijs Tiberij memorat non *puellarum* modò, sed *& exoletorum greges*, itemq; *monstrofi concubitus repertores*. Dicit autem Tacitus sellariorum vocem ante Tiberium fuisse incognitam, neq; tum usurpatam de alijs, quam qui sella tali, qualem paulò ante dixi, merebant. Ut sic dubitari possit de Interpretis antiqui apud Juvenalem explicatione. Nam si sellariam intellexit proprie ita dictam, ea accipi de Chionenon potest, quippe quam de sella Juvenalis putavit deducendam. Si vulgarem meretriculam, in sella expectantem ante lupanar amasios, non appetet, cur sellam eam Juvenalis tam signanter appellavit altam. Neq; possunt se se fatis explicare cæteri, qui cum ipso locum accipiunt de sella vulgari, qua solebant considere. Non fuit ea tam alta, ut notari hoc epitheto à Poëta debuerit. Nam quod Chimentellius existimat pro *alta* legi posse *arcta*, sine caussa & necessitate dicitur. Deniq; revera fuisse altam etiam id docet, quod deduci debuit de sella. Nam deducitur verè proprieq; quod de loco altiore ducitur. Quomodo habemus apud Cæsarem III. Bel. Civ. *deducere de rostris conantem concionari*. Et apud Virgilium Ecl. VIII. *Deducere cælo lunam similima locutione*. Si sella hic intelligenda vulgaris esset, qua prosedæ utebantur, non *deducenda* erat Chione, sed *abducenda*. Quare manet sella ejus alta, & propter hoc ipsum non vulgaris sessoria, sed gestatoria, quæ & hoc intuitu vocata potest esse alta, quia gestabatur alte, in cervicibus nimirum atq; humeris succollantium, habebatq; ipsam altere repositam. Nam & de lectica, quæ cum sella convenit hactenus, Seneca epist. 81. *Idem de istis omnibus dicas, quos supra capita hominum supraq; turbam delicatos lecticas suspendit*. Sicut qui gestabantur in lectica, eminebant supra capita hominum, ita plane & qui sella, ut nil mirum sit, si deduci ea Chione debuerit. Deduci sella inquam, non sedentaria, sed gestatoria, quahinc colligo fuisse usam, & cum ea meretrices alias. Ad quas alluserit & Seneca, quando de matronis in superioribus *prostare in sellis* voluisse scribit. Nam de sedentarijs, quod putabat Chimentellius, non agere, vel inde constat, quia ijs dicit
vehi.

vehi. Nec enim in his vchuntur, verum gestatoriis. Sicut autem per ambitionem festumq; meretrices, feminæ, matronæ, sic interdum viri quoq; veeti sella. Istuc pertinet, quod Cæciliiano exprobrat Martialis lib. i. Epigr.

*Cum tibi non essent sex millia Cæciliane,
Ingenti latè vectus es hexaphoro.*

Spectabat tamen sicut apud matronas, sic apud viros aliquando ad dignationem. Quo respexit Juvenalis, quando ait Sat. VII.

*Respicit hæc primum, qui litigat, an tibi servi
Octo, decem comites, an post te sella, togati
Ante pedes --*

Agit de Patronis caussarum eo loco, quos non absurde colligas hinc, usos esse istis sellis, existimationis & auctoritatis gratia. Lubinus accipit de sella sedentaria, *Post te sella*, inquit, *in qua sedeas, si collibitum fuerit.* Quemadmodum & Chimentellius p. 135. Sed videntur tueri nostram opinionem illi servi octo, qui hic nominantur, & à Lubino ipso explicantur lecticarij. Possumus enim æque facile intelligere de servis ad gestandam sellam, quam lecticam necessarijs. Cum vix consentaneum videatur, eidem & lecticam dare, & cum ea simul sellam. Gestoriam profecto hoc in loco intellexit & Lipsius, non sedentariam. Observavit alias hoc idem & in Consularibus Consulibusq; Chimentellius, vir eruditissimus. Indicare non desino, ait, *hanc sellam opertam* (inventam à Claudio) *Consulibus deinceps & Consularibus fuisse adhibitam, postquam Claudius primus usurpavit.* Addit testimonium Dionis, qui postea, quæ inventam sellam hanc à Claudio docebant, addit: *καὶ οὐδὲν εἰς τοῦ ὅτι διά αὐτοκράτορες, ἀλλὰ καὶ ἡμεῖς οἱ ὑπάλευκότες διόροφος θεοί.* Inde & nunc non Imperatores, sed nos quoq; qui consulatum gessimus sella (*operta*) vehimur. Alij non tam dignationem spectabant, quam usum. Nam & legere in his solebant. Docet exemplum Pliniij majoris, de quo junior III. epist. 5. *Qua ex caussa* (ut ne illum ipsi studij tempus eriperetur) *Romæ quoq; sella vehebatur.* Repeto me corruptum ab eo, cur ambularem, Poteras, inquit, has horas non perdere. Dicit, non ipsum modo usum sella, quo posset, dum nego-

tiorum caussa de loco uno fertur in alium per urbem, librum legere, sed & nepotem suum eo animasse, ne si ambularet, horas eas nihilagendo perderet. Delicatores etiam dormiebant in eis, quod cognoscimus exemplo Gallæ, de qua maritus apud Juvenalem Sat. 1.

— *Noli vexare, quiescit.*

Proferre caput eam dispensator, seu distributor sportulæ voluerat. Sed quia sella erat vacua; fingit maritus eam intus dormire, sicut nempe crebro faciebant. Porrò quia istis omnibus fuerunt apta, ideo non intra urbem modo, sed & extra illam adhibebant in viis atq; itineribus. Svetonius de Othonè. *Tunc abditus propere mulieris sella in castra contendit.* Tacitus XIV. An. c. 4. *Satis constituit, extitisse proditorem, & Agrippinam, auditis insidiis, gestamine sella Bajas pervectam.* Aliquando hoc agebant ideo præcipue, ut latarent. Quomodo videmus in Othonè paulo ante. Svetonius de Nerone cap. 26. *Interdiu quoq; gestatoria sella clam delatus in theatrum.* Item de Vitellio cap. 16. *Continuo igitur abstrusus gestatoria sella, Aventinum & paternam domum clama petiit, ut inde in Campaniam fugeret.* Videatur idem spectasse, qui & fontes, vel quacunque causa supplicio afficiendos includebant sellis. Nam & hoc receptum fuit. Tacitus de Epichari liberta lib. XV. An. cap. 57. *Postero die cum ad eosdem cruciatus retraheretur gestamine sellæ, (nam dissolutis membris insistere nequibat) vincllo fasciæ quam pectori detraxerat, in modum laquei ad arcum sellæ restricto, indidit cervicem, & corporis pondere connixa, tenuem jam spiritum expressit.* Dicit quidem Tacitus, hoc factum, quia insistere nequibat, sed & alterum attendi potuit, cum ad illud quævis obvia sufficeret cathedra, hæc vero sella clausa fuerit; quod intelligitur ex eo, quia sibi ipsi, dum ad cruciatus gestatur, vitam adimit laqueo. Nec enim hoc potuisset, si gestantes potuissent observare. Sed & *arcus sellæ* hoc demonstrat. Namque arcus ille non pars reclinatorij in apsidem curvata ornatus caussa, quod volebat Chimentellius p. 116. sed qui sustinebat tectum superne in sella operata clausaq;. Ideo ei tanquam

quam supra caput extanti fasciam laqueumq; indit Epicharis: ideo pondere corporis connitur, deorsum nempe, hoc enim vult pondus, non antrorum, quod Chimentellius putavit. Marcellini quoq; locus est, qui hoc idem confirmare videtur. Verba ejus lib. XXIX. *Quibus (incantamentis) in judicio recitatis, uti non lex, non religio, non æquitas veritatem à mendacis dirimebat, indefensi bonis ablatis, nullo contacti delicto promiscue juvenes alijs, membris omnibus capti ad supplicia sellis gestatoriis ducebantur.* Evidem doctissimus Pignorius in de Servis p. 136. existimat, hinc posse colligi, quod sellis raptarentur rei tormentis afflitti ad supplicium. Facit cum eo etiam Chimentellius. Ego diversum censco. Nulla enim toto loco isto tormentorum mentio. Imo contrane quidem instituta quæstio dicitur, cum veritatem æquitas à mendacio non dirimeret, indefensique rei ducerentur. Nam quod Marcellinus ait, *captus membris omnibus*, aliud significat, constrictos nempe vinculis, sicuti solebat, de quibus supplicium erat sumendum. Unde vetus formula: *l. lictor, colliga manus.* Sic per translationem Ciceroni *captus membris*, cuius membra morbi vis captiva velut tenet in vinculis. In Orat. pro Rabirio. *Confectus senectute, præpeditus morbo, mancus, & membris omnibus captus atq; debilis.* Quare verò magis cōsentaneum, ut credamus ductos sellis, ne adspectu suo commovere quenquam possent. Sellis inquam gestatoriis, non gestoriis, ut Lipsius Marcellini loco scripsit. Deniq; in sellis hisce per gestationem exercebant corpus, valetudinis vel conservandæ, vel reparandæ gratia. Primi generis sunt isti, de quibus Seneca de Brev. vitæ, c. 12. *Nec illos quidem inter otiosos numeraveris, qui sella se, & lectica huc & illuc ferunt, & ad gestationum suarum, quasi deserere illas non liceat, horas occurunt.* Licet hi enim per mollitem ac voluptatem gestarentur sellis, videri tamen volebant caussa valitudinis per exercitationem servandæ istoc facere. *Quia sic receptum fuit apud alios, & præscriptum à Medicis.* Ad secundum genus spectant, quæ leguntur apud Cælium, & à nobis allata sunt in superioribus. *Adhibenda igitur vestatio pro viribus agrotantis fertorio, vel sella procurata.* Atq; ita locis alijs, quibus

fere ostendit, conducere gestationem hanc concussionemq; molliorem in dolore capitis, in epilepsia, si ferri queat, in mania, in paralyssi, quemadmodum ex eo docuit & Hieronymus Mercurialis lib. VI. Artis Gymnasticæ cap. 10. Solebantq; in hoc genere modo teetas clausasq; habere sellas, modo reteetas apertasq;, prout morbi ratio postulabat, sicut idem ex Antyllo observavit. Atq; ista quidem sunt, quæ de sella nobis occurrebant.

Cap. V.
De Lecticis.

Lectice num digniores sellis. Lipsius rejicitur. Suetonius exponitur. Num excogitaverint Bythini. Lipsius & Scholastes Iuvenalis refutati. Cicero corrigitur & explicatur. Catullus aliter, ac sit à Lipsio, exponitur. Lectice Persis note. Φορεῖν. Φοριον. Gestatorium. Note Indis. Curtius corrigitur. Notæ Macedonibus & Syris. Quando Romam venerint. Gellius à correctione prava Lipsij liberatus. Species lecticarum. Lipsius denuò rejectus. Asseres lectice ad gestandum. Gellius contra Lipsium expositus. Plumæ ac rose in pulvinis lecticarum. Pedes lecticarum ex ligno, argento, auro. Lectica operata coriis, cum fenestra in latere. Num & vela habuerit. Aufidius Bassus explicatur. Lipsius bis revellitur. Sindon lecticaria. Torrentius notatur. Lectica dormitoria. Aperire lecticam. Propertius explicatur, & à correctione Lipsij liberatur. Consulta lectica. Suetonij lectio vulgaris defenditur. Ornamenta lecticarum. Auree lectica, anguste, laxæ. In lecticis cubabant. Cubile pro lectica. Portabant super humeris. Suspensa lectica. Gonsalius notatur. Martialis exponitur. Sella plicatilis. ὄλυαδιας. Faldistorium, faldistolium. Lecticarij longi, Liburni. Lubinus notatur. Scholastes Iuvenalis emendatur. Geruli Lyburni. Lectica Lyburnata. Lecticarij formosici cum vestimentis pulchris. Seneca lectio contra Lipsium defensa. Canusinati. Coloris rufi. Quatuor ad lecticam, vel sex. Hexasphoros. Cicero liberatur à glossa. Octophoros. Gonsalius denuò notatur. Petronius exponitur. Lecticarij dicti non ijsoli, qui ad lecticas adhibiti. Quidam qui gestant alios humeris. Succollare.

Φοριο-